

Burgemeesters Wolfsen en Rehwinkel niet herbenoemd .....

Arno Korsten, 6 mei 2013

De burgemeesters Aleid Wolfsen (Utrecht) en Peter Rehwinkel (Groningen) berichtten recent, in april 2013, zelf dat ze afzien van een tweede termijn als burgemeester in hun gemeente. De burgemeester van Assen kreeg in die periode vanuit gemeenteraadskringen te verstaan dat een herbenoeming ‘fragwürdig’ is. Er stond direct een actiegroep op. Is het aangekondigde vertrek van de Groningse en Utrechtse burgemeester een bijzondere zaak? Is herbenoeming niet langer vanzelfsprekend? Is er misschien meer aan de hand met het burgemeesterschap?

Ik zal een aantal aan mij door journalisten en anderen wel gestelde vragen beantwoorden. Daarbij put ik uit mijn ervaring met heel vele burgemeesters, uit informatie over beide gemeenten. Als auteur laat ik het boek ‘*Onder burgemeesters*’ (2012: www.boomlemma.nl) en de pocket ‘*Tien geboden voor burgemeesters*’ (2012; www.boomlemma.nl); ook op mijn site: www.arnokorsten.nl) en eerder onderzoek in opdracht van Binnenlandse Zaken naar de val van burgemeesters (2006) niet onbenut. In dat verband heb ik ook veel burgemeesters gesproken.

Enkele artikelen over het burgemeesterschap (o.a. Korsten, 2010) zijn te vinden op mijn site in de rubriek *Downloads* en dan onder subrubriek *Burgemeesters*.

Ik heb beide burgemeesters overigens ook ooit ontmoet.

Korte schets

Burgemeester Wolfsen begon in Utrecht vol goede moed. Hij had zich in de aanloop naar het burgemeesterschap een ambitieuze kandidaat-burgemeester getoond die hard wilde optreden tegen criminele jeugd. Voor Rehwinkel was Groningen een terugkeer naar een bekend ‘nest’ want Groningen was de stad waar hij jarenlang verbleef omdat hij er medewerker aan de universiteit was geweest. Het was voor hem een ‘coming home’. Beide burgemeesters, Wolfsen en Rehwinkel, raakten als burgemeester in hun eerste periode (in Utrecht resp. Groningen) echter al snel in opspraak door enkele affaires.

Zo zette de PvdA’er Aleid Wolfsen, die in Utrecht verkozen was door de raad nadat hij een referendumstrijd met VNG-directeur Ralph Pans won, de redactie van een huis-aan-huisblad onder druk over een hem onwelgevallige publicatie die volgens hem verkeerde informatie over zijn persoon bevatte, kreeg Wolfsen het verwijt dat hij niet optrad toen een homostel werd gepest en was hij op vakantie in het buitenland toen de asbestaffaire uitbrak. Wolfsen kreeg ook het verwijt dat het gemeentebestuur te ruimhartig was opgetreden tegen een Roma-gezin. Zo waren er nog enkele akkefietjes die tot discussie in en buiten de Utrechtse gemeenteraad leidden, een raad die overigens als ‘pittig’ te boek stond en staat. Ook daarbuiten galmde die discussie na. Deze discussies leidden er in 2011 en 2012 al direct toe dat vragen rezen of Wolfsen het eigenlijk wel goed genoeg deed. Zat hij, die eerder de allure van een ministeriabel persoon had, daar wel op de goede plek?

Uit de pers:

Wolfsen werd al snel omstreden.

Wolfsen werd ‘aangeschoten wild’.

Wolfsen bleef teveel rechter (hij was ook vice-president van de rechtbank Haarlem) en was te weinig burgervader geworden.

Wolfson zag zijn gezag afbrokkelen in de gemeenteraad door affaires die zich opstapelden.
Wolfson kon in de ogen van veel critici eigenlijk niets meer goed doen.

Wie haalt het in immers in zijn hoofd om een redactie op te bellen om een blad uit de roulatie te halen, wetend dat dit vrijwel niet realiseerbaar is? PvdA-voorman Samsom vroeg zich in 2013 hardop af of Wolfson wel een tweede termijn als burgemeester van Utrecht moest ambiëren. Nee dus. Aleid Wolfson besloot *zelf* eind april 2013 *niet* te gaan voor een tweede termijn. Daarmee bespaarde hij zich een verdere discussie of hij wel op een ruime meerderheid in de raad voor een benoeming in een tweede termijn van zes jaar kon rekenen.

Rehwinkel

Van je vrienden moet je het blijkbaar niet altijd hebben. De Groningse burgemeester Peter Rehwinkel, eerder evenals Aleid Wolfson voor de PvdA lid van de Tweede Kamer, en daarna (zonder problemen) burgemeester van Naarden, kreeg het in het bestuur van de Groningse veiligheidsregio als voorzitter aan de stok met medebestuurder Yvonne van Mastrigt, tevens burgemeester van het nabij gelegen Hoogezand-Sappemeer (thans gedeputeerde). Deze kwestie werd breed uitgemeten en leidde in Groningse burgemeesterskring tot besmukte gezichten.

Tweede kwestie: Rehwinkel gaf als voorzitter van de veiligheidsregio niet thuis toen in de provincie Groningen begin 2012 een dijk op doorbreken stond. Zo werd het in de pers geschreven.

Peter Rehwinkel kreeg ook inzake de rellen in Haren (2012) het verwijt dat hij burgemeester Bats van Haren onvoldoende had bijgestaan en dat hij geen bussen beschikbaar wilde stellen om reischoppers en anderen te vervoeren naar station Groningen. Rehwinkel zelf ontkende overigens weinig te hebben gedaan maar gaf toe dat Bats eerstverantwoordelijke was. Van opschaling was geen sprake geweest.

Rehwinkel ging ook in discussie met commissaris der koningin Max van den Berg over wat er moest gebeuren na de aardbevingen in Groningen (2012). Ook dat veroorzaakte rumoer. Dat heette, althans hier en daar, ‘onhandig’ en ‘onverstandig’ omdat het provinciebestuur en het gemeentebestuur van Groningen toch al vaak met elkaar in de clinch lagen.

Rehwinkel kreeg verder het verwijt dat hij er op cruciale momenten niet was of op vakantie was. Maar Samsom sprak zich niet over hem uit. Een verwijt van afwezigheid dat ook Wolfson overigens trof in de asbestkwestie. Wolfson besloot niet direct terug te keren maar een wethouder de veiligheidszaak in eerste instantie te laten klaren.

Er waren nog wel meer ‘kwesties’ rond beide personen. Kwesties zijn bestuurlijke zaken waarin de burgemeesters in de ogen van derden niet optimaal functioneerden.

Vraag: Wat valt als eerste op?

Dat beide burgemeesters niet voor herbenoeming in aanmerking wilden komen, was voor kenners van besturen *geen donderslag bij heldere hemel*. Er was al veel gebeurd. Hun gezag was afgenomen. Ze hadden aan bestuurlijk krediet ingeboet. Ze waren eigenlijk al te vaak onderwerp van discussie geweest. In het openbaar bestuur zegt men: *‘het emmertje was al behoorlijk vol geraakt’*.

Opvallend is ook dat ze soms wel tijden lang goed functioneerden maar dat dit niet de publiciteit haalde en *niet tot herstel van hun tanend gezag leidde*. Ze slaagden er niet in om weer krediet op te bouwen en aldus het verloren gegaan terrein als het ware terug te winnen.

De voorzitter van de commissie die de Utrechtse asbestkwesitie onderzocht, Geert Jansen (oud-commissaris van Overijssel), verklaarde tegenover mij nadat het rapport van zijn commissie verschenen was, dat opvallend was dat de inwoners van de wijk waar asbest gebleken was weinig tot niets op burgemeester Wolfsen hadden aan te merken. Dat haalde de pers niet. Alleen dat hij niet snel genoeg uit Engeland naar Utrecht terugkeerde, bleef hangen.

De incidenten bleven blijkbaar de aandacht trekken. Ze bleven hangen. De rol van media in de beeldvorming is dus belangrijk.

Vraag: Wat viel nog meer op?

Dat Rehwinkel en Wolfsen, die als elk mens recht hebben op vakantie, op bepaalde momenten dat het er om spande niet aanwezig waren, is niet zozeer opmerkelijk. Belangrijker is dat aan het licht kwam dat taxatie of ze terug moesten keren aan het bestuurlijk front, bij voorbeeld bij de asbestkwesitie in Utrecht, niet hun sterkste afweging was.

De les van crisismanagement is overigens: *'je moet er zijn'* en als je er niet bent *'moet je er snel mogelijk proberen te zijn'*. Ben je afwezig om wat voor reden dan ook of gewoon door pech, dan krijg je later verhalen over *'waar was je?'* en als je als burgemeester weer ter plaatse bent heb je de last dat een eenmaal in een 'frame', dus een kader, geplaatste kwesitie niet meer goed te corrigeren is. Je vecht als het ware tegen een achterstand. Zie het boek *'Onder burgemeesters'* voor de cases rond de burgemeesters Welschen (Herculesramp), Mans (vuurwerkcramp) en Hertog (Schipholbrand).

Een tweede opmerkelijkheid: *hun afwegingen kwamen in discussie?* In zake Wolfsen zijn daar al voorbeelden van gegeven. Moest Rehwinkel, die een eigen verantwoordelijkheid had als voorzitter van de veiligheidsregio, middels een opiniebijdrage (over aardbevingen) in de Volkskrant afstand nemen van Max van den Berg (die eerder 'geld' als steun voor de regio geëist had van het kabinet)?

Vraag: En die positie van voorzitter van de veiligheidsregio, hoe zit dat?

Rehwinkel kreeg met diverse akkefietjes te maken, niet zozeer in zijn rol als burgemeester maar meer in zijn rol als voorzitter van de veiligheidsregio. Blijkbaar vond hij de combinatie van het burgemeesterschap met een rol die de hele provincie qua veiligheid raakt een lastige combinatie. Zelf heeft hij gezegd dat het burgemeesterschap van Groningen in combinatie met de rol in de veiligheidsregio een zware baan was. Hij heeft ook wel eens laten blijken van het voorzitterschap van de veiligheidsregio af te willen. Een burgemeester van Groningen heeft op zich al genoeg om handen.

Vraag: Waren Wolfsen en Rehwinkel onzeker over steun vanuit de gemeenteraad voor herbenoeming?

Vermoedelijk wel (voor Bram Peper en Marcel Boogers was dat in elk geval duidelijk: Tv-programma Buitenhof, 5 mei 2013) maar dat zeiden ze in hun verklaring over het niet willen worden herbenoemd voor een tweede termijn niet.

Vraag: Slim van de burgemeesters om zelf de stekker eruit te trekken?

Door maanden voor het verstrijken van de eerste termijn als burgemeester te verklaren dat ze niet voor een tweede termijn zouden gaan, voorkomen ze speculatie over de haalbaarheid van een tweede termijn. Ze kiezen daarmee voor *'vertrek met opgeheven hoofd'*. Ze komen niet te boek te staan als *'weggestuurde burgemeesters'*. Dat vergemakkelijkt wellicht het vinden van een vervolgfunctie in het openbaar bestuur.

Vraag: Zijn de argumenten van de beide burgemeesters om niet voor herbenoeming te gaan goede argumenten?

Wolfsen zegt dat hij nog eens iets anders wil gaan doen.

Rehwinkel meldt dat de aanstaande herindeling in de provincie Groningen een reden voor het niet nastreven van de herbenoeming is. Daarmee maakt hij – naar eigen zeggen - de weg vrij voor iemand die niet belast is met het imago van burgemeester van de grootste stad in Groningen.

Dit soort argumenten zijn in feite *gelegenheidsargumenten*. Zo wordt het door vele ‘policy watchers’ in de provincie Groningen en in het land ook gezien.

Op de argumenten is niet zoveel af te dingen. Tot *de kunst van het goed geregisseerd vertrek* behoort natuurlijk dat je *niet* redenen geeft die direct met de minder sterke aspecten van de functie-uitoefening te maken hebben. Immers, zou je zeggen ‘ik voel me niet lekker meer in de functie van burgemeester’ dan volgt de reactie: ‘zou u niet beter *direct* kunnen vertrekken’. En dat willen beiden juist voorkomen.

Toch de vraag: Rehwinkel gaat pas over anderhalf jaar weg. Is de aankondiging dan niet heel erg vroeg?

Wolfsen wil over driekwart jaar vertrekken en Rehwinkel over ruim anderhalf jaar. Vooral het laatste is wel opmerkelijk. Als je zó ver voor het einde van je eerste termijn al aankondigt dat je vertrekt, ben je al bijna weg. Het is dan ook zeer de vraag of Peter Rehwinkel de termijn volmaakt. Komt er een baan langs dan is de Groningse burgemeester vermoedelijk ‘vertrokken’. *Dat is het signaal dat óók wordt afgegeven.*

Vraag: De twee burgemeesters lagen onder vuur. Ze maakten niet steeds goede afwegingen of communiceerden handig. Hadden de beide burgemeesters misschien de verkeerde beroepsachtergrond voor de functie van burgemeester? Is een voormalig rechter (Wolfsen) of staatsrechtgeleerde (Rehwinkel) eigenlijk wel geschikt om burgemeester te worden?

Antwoord: En het is te simpel om terug te grijpen op een eerdere beroepsuitoefening als enige of eerste verklaring.

Voormalige rechters als Wolfsen, komen inderdaad wel eens in problemen, zoals ook gold voor de voormalige burgemeester van Landsmeer of de waarnemer in Meerssen (burgemeester Schmidt was plaatsvervangend rechter geweest), vanwege een zekere doelgerichtheid, een stapsgewijze aanpak (afwegen en dan beslissen) en rechtlijnigheid. Ze werden ook zelden tegengesproken (aldus Bram Peper). En ze veronderstellen al gauw dat als hun oordeel is gegeven een zaak af en voorbij is. Rechters gelden niet direct als inschikkelijke types die kunnen laveren en die makkelijk kunnen zwijgen.

Toch kun je niet bot zeggen dat burgemeester Wolfsen een verkeerde aanvliegroute had naar het burgemeesterschap. Hij was immers Kamerlid geweest, wist dus wat politiek laveren was en had een referendum gewonnen. Maar de burgemeestersfunctie in een stad als Utrecht nota bene was wel de eerste baan als burgemeester.

Ervaring als burgemeester zegt echter niet alles, het is geen garantie voor succes, want Rehwinkel was al burgemeester in Naarden voor hij in Groningen aantrad. Een verleden als burgemeester is dus geen garantie dat je in een nieuwe baan als burgemeester steeds goede afwegingen maakt.

Vraag: moet een burgemeester toch niet een robuust iemand zijn?

Oud-burgemeester van Rotterdam Bram Peper is van mening dat een burgemeester wel een robuust iemand moet zijn, die al wat tegenslagen in het leven heeft leren verwerken (Buitenhof, 5 mei). Burgemeester Van der Laan (Amsterdam; eerder advocaat, fractieleider voor de PvdA in de Amsterdamse gemeenteraad, minister en informateur) heet zo een type te zijn. Daar is wat voor te zeggen maar een aantal andere kenmerken zijn volgens het boek *'Onder burgemeesters'* van groter belang. Ik noem:

- Capaciteit en lef om te handelen waar nodig;
- Niet met alle winden meedraaien;
- Sterk qua communicatief vermogen en vermogen op bepaalde momenten juist terughoudend te zijn;
- Invoelend vermogen voor wat in raad en samenleving speelt;
- Verbindend vermogen;
- In staat om met wisselende emoties om te gaan en de goede toon te vinden.

Dat is ook in Utrecht en Groningen gebleken. Beide burgemeesters hadden getuigen enkele incidenten meer communicatief vermogen kunnen 'gebruiken'. Wellicht hadden ze sterker van ambtelijke zijde geadviseerd moeten worden op dit punt. De komst van voormalig communicatie-adviseur Dig Isthā naar het Gronings college, hij werd eind oktober 2012 wethouder na een crisis in de Groningse PvdA, kwam wat dat betreft te laat.

Vraag: Herbenoeming blijft uit. Komt dat vaker voor?

Ja. Ik ken burgemeesters die niet gaan voor herbenoeming omdat ze het niet goed genoeg doen in de ogen van delen van de raad en/of samenleving en dat zelf ook wel weten. Over aantallen is weinig te zeggen. Meestal hoor je daar officieel weinig over. Burgemeesters hangen zelf doorgaans niet aan de grote klok dat ze niet doorgaan voor een tweede of derde termijn. De ophef wordt zo voorkomen. Hoopt men.

Tijdig melden dat je niet gaat voor een tweede termijn heeft het voordeel dat journalisten ook niet hoeven te gaan vissen bij raadsleden over hoe de burgemeester ligt en de vertrouwenscommissie die moet oordelen of men de burgemeester opnieuw wil voordragen voor een herbenoeming hoeft niet in actie te komen. Je kunt door zelf aan de bal te blijven en (hopelijk) met (betrekkelijk) opgeheven hoofd vertrekken.

Vraag: komt het voor dat er 'druk achter de schermen wordt uitgeoefend' om te voorkomen dat de burgemeester zelf voor een herbenoeming, dus een tweede of derde termijn, gaat?

Dat komt inderdaad voor. Sinds 2000 vaker.

Ik ken een geval waarin zelfs de afspraak van fractieleiders met de burgemeester op schrift gesteld was en in een kluis was gedeponed. Dat gebeurt dan bij voorbeeld na een functioneringsgesprek. De afspraak is dan in de geest van: 'Je kunt blijven zitten. We tolereren dat maar spreken nu af dat je naar een nieuwe baan uitkijkt want gaan je over twee jaar niet voordragen voor herbenoeming'. Geen frisse situatie.

Vraag: Komt het ook voor dat het niet zozeer druk achter de schermen is maar dat de burgemeester zich niet gesteund acht door een voltallige gemeenteraad of heel ruime meerderheid?

Ja, dat komt voor.

Ik ken een voorbeeld van een burgemeester die wel door de vertrouwenscommissie werd voorgedragen voor herbenoeming maar het lekte uit dat er enkele jaren daarvoor discussie was geweest over een kwestie uit de beginperiode na aanstelling (huis laten opknappen door aannemer die meer deed voor gemeente). De fractievoorzitters hadden zich hierover gebogen, de zaak als 'afgedaan' beschouwd en besloten erover te zwijgen. De kwestie leek geen kwestie meer.

Er volgde een besluit van een raadsmeerderheid voor herbenoeming maar de burgemeester zag toch af van herbenoeming. Hij meende dat de raadsmeerderheid niet ruim genoeg was. In feite voelde hij dat elk moment de oude kwestie weer kon opspelen en de regionale krant benutte ook een lek. De burgemeester was ook geconfronteerd met geruchten dat hij teveel 'innam'. Kortom, hij dacht dat hij in de tweede termijn als burgemeester gegijzeld kon gaan worden. En daar had hij geen trek in.

Vraag: De zittingsduur van burgemeester nam af. Heeft dat te maken met minder herbenoemingen?

Ja. De zittingsduur van burgemeesters is inderdaad teruggelopen. Het burgemeesterschap is al lang geen baan meer voor het leven.

De terugloop in zittingsduur heeft als eerste reden dat het burgemeesterschap door burgemeesters zelf niet als een baan voor het leven gezien wordt. Vaker dan ongeveer in 1970 of 1980 zien burgemeesters het burgemeesterschap niet als een eindbaan. Dat heeft te maken met nog eens iets anders willen doen maar ook met de toenemende druk op de functie. Burgemeesters worden ook vaker bedreigd.

Tweede reden: sinds 2000 worden veel meer burgemeesters door de gemeenteraad tot vertrek gedwongen of vertrekkende burgemeesters zelf vrijwillig onder druk. In een decennium meer dan 70 op in totaal ruim 400 gemeenten.

Derde reden: burgemeesters trekken vaker zelf vrijwillig de stekker eruit. Ze gaan niet voor de herbenoeming en worden wel gedwongen naar een andere baan uit te kijken.

Vraag: Hoe is de positie van burgemeester te typeren?

De burgemeesterspost is een kwetsbare positie geworden. Het afbreukrisico is toegenomen.

Vraag: Waarom?

Doordat de positie is gaan lijken op die van een wethouder. Een wethouder kan functioneren zo lang hij of zij het vertrouwen heeft van de gemeenteraad. Dat is ook gaan gelden voor burgemeesters. Maar raden zijn eigenlijk niet goed in staat om een burgemeester aan te stellen en in het zadel te houden. *Ze excelleren niet in tempering, in manieren om een burgemeester zich te laten herstellen.*

Het pakket aan bevoegdheden en verantwoordelijkheden van burgemeesters is sinds een aantal jaren ook toegenomen. Burgemeesters zijn voorzitter van college en raad en specifiek verantwoordelijk voor het domein orde en veiligheid. Dat domein wordt breder en breder. Hun verantwoordelijkheid beperkt zich namelijk niet tot de zuivere politie- en brandweertaken, een gebied dat overigens ook uitdijde. Denk maar aan voetbalvandalisme, een vraagstuk dat voor 1970 in Nederland nauwelijks bestond. Er is ook de aandacht voor sociale veiligheid bijgekomen, zeg maar de veiligheidsgevoelens van burgers. Vooral vanaf 2000. En denk aan huiselijk geweld, een non-issue in 2000. Sinds 1 jan. 2013 zijn

gemeentebesturen verantwoordelijk voor de naleving van de Drank- en horecawet en voor de veiligheidshuizen. Dat betekent in feite dat dit op het bordje komt van de burgemeester.

Vraag: Burgemeesters worden toch benoemd.

De meeste burgemeesters hechten nog wel aan de benoeming als burgemeester maar de benoeming stelt niet meer zoveel voor. Burgemeesters zijn ‘gekozen benoemde mensen’. Ze worden sinds een aantal jaren door de raad voorgedragen maar bij de benoeming wordt daar vrijwel nooit meer vanaf geweken. De raad heeft een burgemeester daarmee ‘aan een touwtje’.

Vraag: Kwetsbare positie. Waar blijkt dat verder uit?

Burgemeesters vallen vaker na 2000. In de jaren 1990-2000 werden heel weinig burgemeesters tot vertrek gedwongen, minder dan tien, maar in het daarop volgende decennium meer dan pakweg 70. Dat weet ik omdat ik het zelf heb onderzocht. En over aantallen meermaals heb overlegd met het ministerie van BZK.

Vraag: Zijn de situaties als van Wolfsen en Rehwinkel dan meegerekend?

Nee, die vallen daar nog buiten. Want ze zijn officieel niet tot vertrek gedwongen en ook niet vrijwillig onder druk na een concrete aanleiding.

Vraag: Waarop struikelen burgemeesters over het algemeen?

Er komen uiteenlopende aanleidingen voor maar meestal is dat de druppel die de emmer doet overlopen. Er is meestal dus meer aan de hand dan die ene, laatste kwestie. Er is met andere woorden een aanloop. Doorgaans kun je de val al van ver zien aankomen. Er valt nog op te merken dat burgemeesters doorgaans niet vallen over een groot beleidsdossier. Meestal is *hun stijl van werken* in het geding. Denk aan: niet toegeven dat men de raad slecht of onvoldoende heeft geïnformeerd; te ver voor de muziek uitlopen; niet kunnen beslissen; niet goed of tijdig overleggen met wethouders; te solistisch of te intimiderend opereren; te weinig bindend vermogen; te belerend naar wethouders; afwezig zijn op cruciale momenten en dat dan niet kunnen verklaren; onjuist declareren; matige communicatie; onvoldoende aan te rekenen incidenten weten te compenseren door gezagsherstel.

Burgemeesters die vallen hebben overigens capaciteiten want ze vallen doorgaans niet in hun eerste baan.

Vraag: Kun je dus de val wel voorspellen?

Ja, in vele gevallen kan een goed geoefende kijker de val zien aankomen.

Vraag: Wel eens goede voorspelling gedaan?

Ja, de val van de burgemeester van Schiedam zag je maanden tevoren aankomen. Ook de val van de burgemeester van Tilburg Ruud Vreeman.

Vraag: Dat betekent dat burgemeesters zich niet herstellen, niet alsnog een val voorkomen?

Inderdaad. Ruud Vreeman wilde zich ook niet aanpassen, hoewel er subtiele druk op hem is uitgeoefend om in een bepaalde kwestie volop ‘excuses’ te maken voor het niet goed inlichten van de gemeenteraad.

Veel gesneuvelde burgemeesters zien het emmertje (dat duidt op toename aan kritiek en verlies aan krediet) niet vollopen. Wolfsen en Rehwinkel overigens vermoedelijk wel omdat anderen al publiekelijk over het vol lopende emmertje spraken.

Vraag: Wat is de grote les uit het onderzoek naar de val van burgemeesters?

Dat de helft van de gevallen burgemeesters niet had behoeven te struikelen in de raad als ze tijdig de zelfreflectie hadden verbeterd. Ze hadden moeten zien hoe anderen tegen hebben aankijken, dat moeten duiden en zich moeten aanpassen. Ze hadden dus *waarschuwingssignaalpalen* moeten installeren. Ze hadden met andere woorden tijdig moeten inzien wat voor zwakke plekken ze als burgemeesters vertoonden en daaraan moeten werken. Dat geldt ook voor Wolfsen en Rehwinkel.

Vraag: Kan het concreter?

Een burgemeester kwam regelmatig te laat in een commissievergadering waarin hij zich moest verantwoorden over veiligheidskwesties en andere zaken. Dat viel niet steeds goed. Dan was hij blijkbaar weer eens naar ‘Den Haag’ of elders geweest. In de raad zat hij er soms als een ijskonijn bij, zei een raadslid. Dat zelfde raadslid zei: ‘Hij haalt zijn energie blijkbaar meer buiten de gemeente dan in de raad’. Een ernstige waarschuwing. Na afloop van vergaderingen, bij de borrel, zocht raadsleden van grote fracties ook minder en minder contact met deze burgemeester. Hij raakte blijkbaar letterlijk in isolement. Hij gaf ook nooit een informele borrel thuis ter gelegenheid van een verjaardag of iets dergelijks. Toen deze burgemeester ook nog eens een minderheidsstandpunt innam bij een collegevoorstel aan de raad liet de raad in meerderheid via een aangenomen motie blijken dit gedrag liever niet te zien. Zo bouwt zich op dat de steun vermindert. Dan moet je als burgemeester investeren in juist meer steun door wel tijdig aanwezig te zijn. Deze burgemeester vertrok vrijwillig onder druk maar heeft zich later ‘herstelt’ met goed vervulde waarnemerschappen. Soms is sprake van pech die ‘niet goed meer te repareren is’.

Vraag: Is deze burgemeester niet gewaarschuwd?

Deze burgemeester werd wel een jaar voor het uiteindelijke vertrek vaker gewaarschuwd maar hij trok zich er te weinig van aan. Toen hij uiteindelijk wel bezinning wilde, was het te laat.

Vraag: De burgemeester moet dus meer sensitief worden op hoe de omgeving naar hem of haar kijkt?

Zo is het. Een burgemeester kan meestal veel dingen goed maar een paar niet en als die van belang zijn voor de functie moet hij zich daar op *corrigeren*. Dat vermogen tot aanpassing, tot correctie van eigen gedrag, is niet makkelijk omdat je geworden bent die je bent. Veranderen doe je niet makkelijk. Toch is het soms nodig. Zoals een voetballer zich bij een nieuwe club ook moet aanpassen aan de opdracht en de kijk van de trainer op het spelletje.

Vraag: aan welke eisen moet een burgemeester zoal voldoen?

Ik verwijs voor het gemak naar het boek ‘Onder burgemeesters’. Het is een baan die veel evenwicht vraagt. Je moet een koorddanser zijn die kan balanceren op verschillende koorden: sturen en terughoudend zijn; warmte scheppen en hard doorpakken; samenvatten na gebleken eensgezindheid en soms via een andere invalshoek vrede stichten, enz. Je moet goed situaties

kunnen inschatten en de goed toon kunnen vinden in wisselende omstandigheden. Wegkijken, om dingen heen lopen, is zelden of nooit goed. Besturen wordt meer en meer *omgaan met het onverwachte* in een risk society, dus met rampen, rellen, gijzelingen, huiselijk geweld, etc..

Vraag: De burgemeester is kwetsbaarder geworden. Is het een zware baan?

Het is een zware baan voor wie het burgemeesterschap niet ligt, voor wie onder vuur komt te liggen en voor wie om de een of andere reden veel met crises te maken heeft en daarin missers maakt.

Een burgemeester moet beseffen: er wordt rond de beoordeling van burgemeesters vaak *meer opgeteld dan afgetrokken*. Incidenten waarin de burgemeester niet goed opereerde, worden opgeteld. Dat betekent dat de fouten het emmertje doen vollopen terwijl er niks uitgaat. De vergevingsgezindheid is niet afwezig maar de succes van de burgemeester of het goede dat hij doet, bereikt niet altijd de raad en de samenleving. Per saldo is het niet goed mogelijk dingen recht te zetten of goed te maken.